

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΕΙΘΟΥΣ

1.Επίκληση στη λογική: Πρόκειται για τον πιο θεμιτό τρόπο πειθούς. Ο πομπός απευθύνεται στη σκέψη και την κριτική ικανότητα του δέκτη, με στόχο την **απόδειξη** μιας θέσης.

(**SOS:** Τα επιχειρήματα και τα τεκμήρια είναι τα μόνα αποδεικτικά μέσα πειθούς).

Κατάχρηση της επίκλησης στη λογική: Ο πομπός, για να εξαπατήσει τον δέκτη, χρησιμοποιεί σοφιστικά επιχειρήματα/σοφίσματα, τα οποία διαστρεβλώνουν την πραγματικότητα, και παραπλανητικά κι ανεξακρίβωτα στοιχεία, δηλαδή τεκμήρια που δεν μπορούν να διασταυρωθούν, ώστε να εξακριβωθεί η αλήθεια τους.

α. Επιχειρήματα: Ένα επιχείρημα έχει τη μορφή $\rightarrow \Pi 1 \rightarrow \Pi 2 \rightarrow \Pi 3 \dots$ $\rightarrow$ αιτιολογημένο συμπέρασμα ή ο λόγος αναπτύσσεται με τη μέθοδο της αιτιολόγησης ή του αιτίουαποτελέσματος.

β. Τεκμήρια:

1. Παραδείγματα.
2. Γενικές αλήθειες.
3. Γεγονότα.
4. Αυθεντίες.
5. Μαρτυρίες.
6. Στατιστικά/αριθμητικά στοιχεία.
7. Πορίσματα ερευνών/επιστημονικά δεδομένα.
8. Παροιμίες-ρητά*-γνωμικά (δηλαδή ό,τι απορρέει από τη λαϊκή σοφία).

Τα τεκμήρια δρουν ενισχυτικά στην επιχειρηματολογία, προσδίδοντας στον λόγο εγκυρότητα και αξιοπιστία κι έτσι καθιστούν τον πομπό πιο πειστικό.

2. Επίκληση στο συναίσθημα: Στόχος είναι η <u>άσκηση</u> ψυχικής <u>επίδρασης</u> στον δέκτη, η πρόκληση εκείνων των συναισθημάτων που θα τον οδηγήσουν στις αποφάσεις και τις επιλογές που προσδοκά ο πομπός. <i>Κατάχρηση της επίκλησης στο συναίσθημα: Ο πομπός χρησιμοποιεί συναισθηματικά τεχνάσματα, όπως η</i>	α. Περιγραφή. β. Αφήγηση. γ. Συγκινησιακά φορτισμένος λόγος (λέξεις με συγκινησιακό φορτίο, ποιητική λειτουργία της γλώσσας, σχήματα λόγου, σημεία στίξης, προστακτική και προτροπτική ή αποτροπτική υποτακτική, ερωτήσεις, α' και β' πρόσωπο, εικονοπλαστικός λόγος...).
<i>κινδυνολογία και η υποσχესιολογία, προκαλώντας στον δέκτη συναισθήματα που δεν θα έπρεπε να νιώσει (αδικαιολόγητο φόβο ή αδικαιολόγητη ελπίδα αντίστοιχα).</i>	δ. Λέξεις με ηθική διάσταση (ήθος, δικαιοσύνη, σεβασμός, αξιοκρατία, τιμιότητα, ειλικρίνεια, δημοκρατία...). ε. Χιούμορ. στ. Ειρωνεία.
3. Επίκληση στο ήθος του πομπού	Ο πομπός εκφράζει με έμμεσο τρόπο θετικά σχόλια για τον εαυτό του ή για όποιον εκπροσωπεί, για να κερδίσει την εμπιστοσύνη του δέκτη. Συνήθως χρησιμοποιεί α' ενικό ή πληθυντικό πρόσωπο. *Ο πομπός παρουσιάζεται ως αξιόπιστο πρόσωπο, όταν: - έχει επαρκείς γνώσεις - τεκμηριώνει τα λεγόμενά του - αποκαλύπτει την αλήθεια - φέρεται με υπευθυνότητα και αναλαμβάνει την ευθύνη των πράξεών του - εμφανίζεται εχέμυθος ...

4. Επίκληση στην αυθεντία <i>Κατάχρηση της επίκλησης στην αυθεντία: Ο πομπός επικαλείται απόψεις ανθρώπων που είναι ειδικοί/αυθεντίες σε έναν άλλο τομέα ή προσπαθεί να καλύψει την έλλειψη επιχειρημάτων.</i>	Ο πομπός, για να ενισχύσει την αξιοπιστία των απόψεών του και να τις τεκμηριώσει, παραθέτει αυτούσια ή σε πλάγιο λόγο τα λόγια κάποιου ειδικού ή μιας αυθεντίας (ενός ανθρώπου που έχει καταξιωθεί στον τομέα του ή, γενικά, στον κόσμο της διανόησης). Κάνοντας επίκληση στην αυθεντία, ο πομπός καθιστά δυσχερή τη θέση του δέκτη, διότι αυτός δεν μπορεί να αμφισβητήσει αυθεντίες ή, έστω, ειδικούς. Ταυτόχρονα δίνει στον λόγο ζωντάνια, παραστατικότητα και αμεσότητα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η επίκληση στην αυθεντία στον χώρο της επιστήμης, διότι δείχνει την ευρυμάθεια και την κατάρτιση του ειδικού, καθώς βασίζεται σε αξιόπιστες πηγές (σε συγγράμματα άλλων ειδικών επιστημόνων).
5. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου <i>Κατάχρηση της επίθεσης στο ήθος του αντιπάλου: Ο πομπός καταφεύγει στη λασπολογία, συκοφαντώντας κάποιον.</i>	Μερικές φορές, ο πομπός αδυνατεί να ανασκευάσει τα επιχειρήματα κάποιου άλλου ατόμου ή να ισχυροποιήσει τα δικά του, για να γίνουν πιο πειστικά. Γι' αυτό μπορεί να καταφύγει σε αρνητικά σχόλια και χαρακτηρισμούς, που αφορούν τον χαρακτήρα, τη δημόσια ή την ιδιωτική ζωή αυτού του ανθρώπου. Γενικά, η επίθεση στο ήθος του αντιπάλου θεωρείται αθέμιτος τρόπος πειθούς. Όμως, είναι θεμιτός, όταν το άτομο ή η ομάδα ατόμων ενάντια στην οποία εκφράζεται ο πομπός λειτουργεί ανήθικα και προκλητικά, θίγει το κοινό καλό ή βλάπτει συνειδητά άλλους ανθρώπους ...

ΑΣΚΗΣΗ: Ποιον τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί ο πομπός στα παρακάτω αποσπάσματα, ώστε να πετύχει την άσκηση επίδρασης στον δέκτη;

1. Το κάπνισμα προκαλεί σοβαρά προβλήματα υγείας, σύμφωνα με την επιστημονική κοινότητα. Πρέπει να το «κόψεις». Θα πιστέψεις έναν άνθρωπο που είναι ασυνείδητος κι ανεύθυνος και όχι εμένα;
2. Η προϊσταμένη μου είναι μια ιδιαίτερα επιτυχημένη γυναίκα. Έχει έναν γιο που λατρεύει παραμελώντας τον κι έναν σύζυγο στον οποίο δείχνει την αγάπη της «ποδοπατώντας» τον! Στην εταιρία μας περιβάλλει τους συνεργάτες της με τέτοια διάθεση αλληλεγγύης που χάνουν τη δουλειά τους μέχρι να πουν...κίμινο.
3. Ο υλισμός οδηγεί στην αποξένωση, αφού πολλοί άνθρωποι εξαιτίας του υποβαθμίζουν τους συνανθρώπους τους κι αδιαφορούν γι' αυτούς. Συχνά, μάλιστα, δίνουν έναν καθημερινό αγώνα να αποκτήσουν όλο και περισσότερα υλικά αγαθά μέσω της υπερεργασίας, που δεν τους αφήνει περιθώρια ελεύθερου χρόνου να συνάψουν ουσιαστικούς φιλικούς δεσμούς. Γι' αυτό απομονώνονται.
4. Μην ανέχεσαι να σε θίγουν αυτοί που έχουν θράσος κι εκμεταλλεύονται την καλοσύνη σου.
5. Θέλω να σκεφτείς τις συμβουλές μου. Άλλωστε, εσύ ξέρεις πόσο αγωνίστηκα για να πετύχω.
6. Τίποτα δε δρα πιο ευεργετικά στον άνθρωπο από το αίσθημα της ασφάλειας. Γι' αυτό αν μπορούσε να επιτευχθεί μια διεθνής συμφωνία, τέτοια που να καταργεί τον φόβο του πολέμου, η αλλαγή της νοοτροπίας του μέσου ανθρώπου θα ήταν άμεση και θεαματική. Αυτήν τη στιγμή, όμως, ο φόβος σκιάζει τον κόσμο. Αν θέλουμε, λοιπόν, να βελτιωθεί η κατάσταση, το πρώτο βήμα είναι να εξουδετερώσουμε τον φόβο.
7. Σήμερα, εκτός από τις παραδοσιακές ανισότητες, υπάρχει και ο κίνδυνος που περιγράφεται ως «ψηφιακή φτώχεια». Συγκεκριμένα, άτομα μεγάλης ηλικίας είναι δύσκολο να εντάξουν στη ζωή τους τα νέα τεχνολογικά δεδομένα, με αποτέλεσμα να αποξενώνονται από τη χρήση προϊόντων και υπηρεσιών που απαιτούν εξοικείωση με την τεχνολογία. Πολλές επιχειρήσεις κινδυνεύουν, επίσης, να βρεθούν σε «ψηφιακό αποκλεισμό» και να μην μπορέσουν να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες του ηλεκτρονικού εμπορίου και του ηλεκτρονικού επιχειρείν, αν οι υπεύθυνοι δεν ενεργοποιηθούν άμεσα, οπότε είναι πιθανό να κλείσουν.
8. Ξέρεις ότι είμαι φίλος σου κι ότι πάντα φρόντιζα για σένα.
9. Σύμφωνα με τον Σωκράτη, είναι προτιμότερο να αδικείται κανείς παρά να αδικεί.
10. Η πάλη των τάξεων, όπως είπε ο Μαρξ, αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ιστορικής εξέλιξης.
11. Δεν περιμένω τίποτα από σένα. Πάντα ήσουν ευθυνόφοβος και «λίγος».

12. Όσοι με γνωρίζουν καλά, ξέρουν ότι υπηρέτησα την πατρίδα μου με κάθε δυνατό τρόπο.

13. Η χώρα μας βρίσκεται σε στρατηγική θέση γεωγραφικά. Γι' αυτό είναι αυξημένος ο κίνδυνος να δεχθεί επίθεση από άλλες χώρες, διαπίστωση που καθιστά αναγκαία την ενίσχυση των εξοπλισμών της.

14. «Για τον Αριστοτέλη, «πράξις» είναι εκείνη η ανθρώπινη δραστηριότητα που έχει το τέλος της εν εαυτή κι όχι σε ένα εξωτερικό προς αυτήν αποτέλεσμα». (Κορνήλιος Καστοριάδης)

15. Θα έπρεπε, ακόμα, από εδώ και εμπρός οι άνθρωποι (μιλάω για τις πλούσιες χώρες) να δεχτούν ένα αξιοπρεπές αλλά λιτό βιοτικό επίπεδο και να παραιτηθούν από την ιδέα ότι ο κεντρικός στόχος της ζωής τους είναι να αυξάνεται η κατανάλωσή τους κατά 2 με 3% τον χρόνο.

16. Η ανάπτυξη, βέβαια, των ανθρώπων αντί για την ανάπτυξη των σκουπιδοπροϊόντων θα απαιτούσε [...] μιαν άλλη οργάνωση παιδείας, ώστε να διαπλάθονται πολίτες ικανοί «να άρχουν και να άρχονται βάσει των νόμων», σύμφωνα με τη θαυμάσια έκφραση του Αριστοτέλη.

17. Η μεγάλη αντοχή του πνευματικού δημιουργού γεννιέται και συντηρείται, κατά κύριο λόγο, από την ψυχή του. Η φλογερή αγάπη προς το έργο του και η πίστη η αδιάσειστη στον προορισμό αυτού του έργου είναι οι μεγάλες πηγές της δύναμής του. Αυτές δεν τον αφήνουν (και στην περίπτωση ακόμη της κλονισμένης υγείας) να λυγίσει. Ο άνθρωπος που αγαπάει και πιστεύει αυτό που κάνει, ζει όρθιος με την ψυχή του. Αυτή τον διατηρεί ακμαίο, νέο, δροσερό. Και **επειδή** την αγάπη και την πίστη τη βρίσκει μόνο εκείνος που με ορισμένη πνευματική τοποθέτηση δίνει περιεχόμενο, πρόγραμμα, νόημα στη ζωή του και δικαίωση του μόχθου του θεωρεί την εκτέλεση αυτού του προγράμματος (την «πλήρωση του νοήματος» της ζωής), η πνευματική τοποθέτηση είναι, σε τελευταίαν ανάλυση, το στοιχείο που τροφοδοτεί την αντοχή του δημιουργού (απέναντι στη φθορά που φέρνει ο κάματος, αλλά και απέναντι στους κλυδωνισμούς της ζωής, στον φυσικό και στον ηθικό «πόνον»). Ο κοινός άνθρωπος, που δεν είναι κατά τον ίδιο τρόπο τοποθετημένος, εύκολα εξαντλείται και καταρρέει όταν χτυπηθεί από ένα ανεπάντεχο δεινό ή όταν η υπέρμετρη δουλειά αρχίσει να φθείρει την υγεία του. Ο πνευματικά τοποθετημένος δημιουργός δεν γκρεμίζεται εύκολα ούτε από τη νόσο, ούτε από τα γερατειά, ούτε από τις απογοητεύσεις και τα πένθη, τα ατυχήματα της ζωής, και όπως ο πολυάσχολος και προκομμένος άνθρωπος δεν «ευκαιρεί», καθώς λέμε, ν' αρρωστήσει, έτσι κι αυτός, με την προσήλωσή του στο νόημα που έχει δώσει στη ζωή του, δεν «ευκαιρεί» ούτε τον κόπο να αισθανθεί ούτε τη φθορά – και φτάνει στο τέρμα του βίου σαν τον αθλητή που πέφτει επιτέλους για να αναπαυθεί στη χαρά της νίκης.

18. Προσπάθησες τόσο πολύ κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς! Στερήθηκες τις βόλτες σου, ξενύχτησες τόσες φορές πάνω από ένα βιβλίο, «μάτωσες»! Πρέπει τώρα πια να είσαι αισιόδοξος ότι όλα θα πάνε καλά!

Επιγραμματικές απαντήσεις

1. Επίκληση στην αυθεντία: ο πομπός αναφέρει απόψεις μελών της επιστημονικής κοινότητας, ώστε να πείσει τον δέκτη να σταματήσει το κάπνισμα.
2. α. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: ο πομπός εκφράζει αρνητικούς χαρακτηρισμούς για κάποιον (ασυνείδητος κι ανεύθυνος).
β. Επίκληση στο ήθος του πομπού: έμμεσα επισημαίνει θετικά χαρακτηριστικά του ίδιου (υπονοεί ότι δεν είναι ασυνείδητος κι ανεύθυνος).
3. α. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: ο πομπός επικρίνει τη συμπεριφορά της προϊσταμένης του.
β. Επίκληση στο συναίσθημα: ο πομπός περιγράφει την προϊσταμένη του με αρνητικό τρόπο, που συνοδεύεται, σε έναν βαθμό, και από ειρωνεία, χιούμορ, και συγκινησιακά φορτισμένο λόγο (μεταφορές, οξύμωρο σχήμα, λέξεις με συγκινησιακή χροιά).
4. Επίκληση στη λογική μέσω επιχειρήματος. Ο πομπός αιτιολογεί τη θέση του («αφού») και οδηγείται σε αιτιολογημένο συμπέρασμα («Γι' αυτό»).
5. α. Επίκληση στο συναίσθημα: ο πομπός περιγράφει μια κατάσταση χρησιμοποιώντας συγκινησιακά φορτισμένο λόγο (β' πρόσωπο, αποτρεπτική υποτακτική, λέξεις με συγκινησιακό φορτίο, όπως «ανέχεσαι», «θίγουν», «καλοσύνη») και ωθεί τον δέκτη σε μια επιλογή.
β. Έμμεσα αποδοκιμάζει τη συμπεριφορά κάποιων, κάνοντας επίθεση στο ήθος του αντιπάλου.
6. Επίκληση στο ήθος του πομπού: ο πομπός, για να κερδίσει την εμπιστοσύνη του δέκτη και να τον πείσει, κάνει θετικές αναφορές στον εαυτό του, υπονοώντας πως είναι αγωνιστής και επιτυχημένος.
7. α. Επίκληση στη λογική: ο πομπός επιχειρηματολογεί ως προς την ευεργετική δράση του αισθήματος της ασφάλειας.
β. Επίκληση στο συναίσθημα: περιγράφει την κατάσταση φόβου που επικρατεί, ενώ χρησιμοποιεί λέξεις με συγκινησιακό φορτίο και μεταφορές.
8. Επίκληση στη λογική μέσω επιχειρηματολογίας σχετικά με την «ψηφιακή φτώχεια».
9. Επίκληση στο ήθος του πομπού: ο πομπός επιδιώκει να κερδίσει την εμπιστοσύνη του δέκτη αναφέροντας θετικά στοιχεία της σχέσης του με αυτόν.
10. Επίκληση στην αυθεντία: ο πομπός επικαλείται μία θέση του Σωκράτη, που θεωρείται αυθεντία στον κόσμο της διανόησης.

- 11.** Επίκληση στην αυθεντία: ο πομπός επικαλείται μία θέση του Μαρξ, που θεωρείται αυθεντία στον κόσμο της πολιτικής διανόησης.
- 12.** Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: ο πομπός αποδοκιμάζει τον δέκτη απευθυνόμενος σε αυτόν με αρνητικούς χαρακτηρισμούς.
- 13.** Επίκληση στο ήθος του πομπού: ο πομπός εκφράζει με έμμεσο τρόπο μια θετική άποψη για τον εαυτό του, υπονοώντας πως είναι πατριώτης.
- 14.** Επίκληση στη λογική μέσω επιχειρήματος, καθώς ο πομπός εξηγεί γιατί καθίσταται αναγκαία η ενίσχυση των εξοπλισμών της χώρας.
- 15.** Επίκληση στην αυθεντία: ο πομπός επικαλείται μία θέση του Αριστοτέλη, που θεωρείται αυθεντία στον κόσμο της διανόησης.
- 16.** Επίκληση στη λογική με τεκμήρια και, συγκεκριμένα, με στατιστικά στοιχεία.
- 17.** Επίκληση στην αυθεντία: ο πομπός επικαλείται μία θέση του Αριστοτέλη, που θεωρείται αυθεντία στον κόσμο της διανόησης.
- 18.** «Η μεγάλη αντοχή του πνευματικού δημιουργού...δροσερό»: Στο συγκεκριμένο χωρίο ο πομπός κάνει επίκληση στο συναίσθημα, καθώς περιγράφει τη στάση ζωής του πνευματικού ανθρώπου, χρησιμοποιώντας συγκινησιακά φορτισμένο λόγο και, ειδικότερα, πλήθος μεταφορών (φλογερή αγάπη, αδιάσειστη πίστη, να λυγίσει, δροσερό), λέξεις με συναισθηματική χροιά (ψυχή, αγάπη, αγαπάει) και ασύνδετο σχήμα (ακμαίο, νέο, δροσερό).
- «Και επειδή την αγάπη...ηθικό «πόννο»: Στο απόσπασμα αυτό ο συντάκτης κάνει επίκληση στη λογική επιχειρηματολογώντας, καθώς εξηγεί γιατί η πνευματική τοποθέτηση τροφοδοτεί την αντοχή του δημιουργού. Ταυτόχρονα χρησιμοποιεί συγκινησιακά φορτισμένο λόγο και, συγκεκριμένα, μεταφορές (κλυδωνισμούς της ζωής κλπ) και λέξεις με συγκινησιακή χροιά (αγάπη, πίστη, μόχθος, κάματος, πόνος), άρα κάνει επίκληση στο συναίσθημα.
- «Ο κοινός άνθρωπος... στη χαρά της νίκης»: Και σε αυτό το απόσπασμα παρατηρείται επίκληση στο συναίσθημα μέσω περιγραφής του κοινού και του πνευματικού ανθρώπου και μέσω συγκινησιακά φορτισμένου λόγου. Ειδικότερα, υπάρχουν στο κείμενο πολλές μεταφορές (χτυπηθεί από δεινό, φθείρει την υγεία), παρομοιώσεις (όπως ο πολυάσχολος άνθρωπος, σαν τον αθλητή), α' πληθυντικό πρόσωπο (καθώς λέμε) και λέξεις που δηλώνουν συναίσθημα (δεινό, χαρά).
- 19.** Επίκληση στο συναίσθημα: ο πομπός προσπαθεί να εμψυχώσει τον δέκτη. Ως μέσα πειθούς χρησιμοποιεί την περιγραφή (περιγράφει την προσπάθεια και τις στερήσεις του) και συγκινησιακά φορτισμένο λόγο. Ειδικότερα, χρησιμοποιεί το β' ενικό πρόσωπο, το θαυμαστικό, μεταφορικό λόγο (μάτωσες, όλα θα πάνε καλά), ασύνδετο σχήμα (Στερήθηκες...μάτωσες),

δεοντική διατύπωση (πρέπει) και λέξεις που εκφράζουν συναίσθημα (αισιόδοξος).

ΑΣΚΗΣΗ 20: Με ποιους τρόπους νομίζετε ότι ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος επιχειρεί να επηρεάσει τους αναγνώστες του στο ακόλουθο απόσπασμα;

«Ο πόλεμος, βέβαια, ήταν πάντοτε μια βρωμιά και μια φρίκη: ο άνθρωπος να σκοτώνει τον άνθρωπο. Μα επιτέλους! Είχε και κάποια ευγένεια και κάποια ομορφιά! Μπορούσε να δημιουργεί τις επικές χειρονομίες, να εμπνέει τον ποιητή, ήταν ένας αγώνας όπου η παλικάριά έπαιζε τον κύριο ρόλο. Οι αντίπαλοι προσπαθούσαν να κερδίσουν τη νίκη με τρόπους που είχαν καθαγιασθεί από την παράδοση των αιώνων, την παράδοση που θαυμάζει τη μυϊκή δύναμη, την αλαφράδα του ποδιού, του χεριού, τη σβελτάδα. Οι άνθρωποι του Ομήρου μάχονται με τα σπαθιά και τα λόγια. Είναι φυσικοί, απροσποίητοι, καυχησιάρηδες, άτρομοι, ριψοκίνδυνοι. Προβάλλονται στο φως του μύθου γεμάτοι ψυχική ευγένεια, εντιμότητα και καλοσύνη! Σέβονται τον νεκρό αντίπαλο, αισθάνονται τον πόνο του νικημένου, αλλά υποτάσσονται στη σκληρή ανάγκη του πολέμου. Όλη η πανουργία τους εξαντλείται σ' ένα ξύλινο άλογο. Ο αγέρωχος και ακατανίκητος πολεμιστής γίνεται η δόξα του τόπου του, ο αθάνατος μύθος, γίνεται παραμύθι και τραγούδι, φτερώνει τις καρδιές, ταξιδεύει μέσα στα όνειρα των κοριτσιών, βαυκαλίζει τους πόθους των νέων. Στους δύσκολους καιρούς της σκλαβιάς, όταν ένας λαός υπομένει δεινό ζυγό, μεταμορφώνεται σε νανούρισμα, σε προσευχή, σε διδασκαλία».

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο συγγραφέας του κειμένου ΙΙ επιχειρεί στη δεύτερη παράγραφο να επηρεάσει τον αναγνώστη κάνοντας **επίκληση στο συναίσθημα**, καθώς **περιγράφει** τον πόλεμο στο παρελθόν αλλά και γενικά, χαρακτηρίζοντάς τον «βρωμιά» και «φρίκη». Αναλυτικότερα, χρησιμοποιώντας **λόγο συγκινησιακά φορτισμένο**, επισημαίνει ότι κάποτε ο πόλεμος είχε κάποια ευγένεια και κάποια ομορφιά, διότι η παλικάριά έπαιζε τον κύριο ρόλο. Αναφέρει πως οι ήρωες διακρίνονταν από ψυχική ευγένεια, εντιμότητα και καλοσύνη, διότι σέβονταν το νεκρό αντίπαλο και τον πόνο του ηττημένου. Σε όλη την παράγραφο, λοιπόν, χρησιμοποιεί **λέξεις με ηθική διάσταση** (ευγένεια, εντιμότητα, σέβονται...), **λέξεις με συγκινησιακό φορτίο** (παλικάριά, άτρομοι, ριψοκίνδυνοι, καλοσύνη, πόνο), καθώς και **μεταφορές** («με τρόπους που είχαν καθαγιασθεί από την παράδοση αιώνων», «αλαφράδα του ποδιού», «υποτάσσονται στη σκληρή ανάγκη του πολέμου»). Ακόμη, χρησιμοποιεί το **ασύνδετο σχήμα**, το οποίο αυξάνει την ταχύτητα στη ροή του λόγου προσδίδοντάς του συναισθηματική ένταση («είναι φυσικοί, απροσποίητοι, άτρομοι, ριψοκίνδυνοι», «Ο αγέρωχος κι ακατανίκητος πολεμιστής γίνεται...τους πόθους των νέων»), αλλά και θαυμαστικό («Μα επιτέλους! Είχε και κάποια ευγένεια και κάποια καλοσύνη!»). (Επίσης, σε έναν πολύ μικρό βαθμό γίνεται επίκληση στη λογική με τεκμήρια και ειδικότερα με την αναφορά στους Ομηρικούς ήρωες, των οποίων η

πανουργία εξαντλούνταν σε ένα ξύλινο άλογο. Αυτή η αναφορά προφανώς αφορά τον Οδυσσέα και την είσοδο των Ελλήνων στην Τροία).

ΑΣΚΗΣΗ 21: Με ποιους τρόπους νομίζετε ότι ο συγγραφέας του ακόλουθου κειμένου επιχειρεί να πείσει ή να επηρεάσει τους αναγνώστες του;

«Ότι οι πολίτες που θα μορφώνονται στη σχολική μας εκπαίδευση είναι, εκτός απροόπτου, προορισμένοι να ζήσουν σε μια «Ευρώπη χωρίς σύνορα», όπου θα μπορούν να διακινούνται ελεύθερα στις χώρες της κοινότητας, να ζουν και να εργάζονται σ' αυτές και να συνεργάζονται στενά με τους πολίτες άλλων χωρών της Ενωμένης Ευρώπης, επιβάλλει να γίνουν οι ανάλογες προβλέψεις τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδος όσο και στα συστήματα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Μερικές απ' αυτές είναι: η καλύτερη γνωριμία των λαών μεταξύ τους στο επίπεδο της γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού, η αμοιβαία κατανόηση, η αναζήτηση των χαρακτηριστικών που ενώνουν τους λαούς μεταξύ τους με παράλληλη άμβλυνση των αντιθέσεων, η τόνωση των συγκλίσεων, ο σεβασμός των διαφορών, των ευαισθησιών και των ιδιαιτεροτήτων κάθε λαού, η καλλιέργεια των βαθύτερων πολιτισμικών δεσμών και αξιών που ενώνουν την Ευρώπη αποτελώντας ό,τι είναι γνωστό ως δυτικοευρωπαϊκός πολιτισμός. Μέσα από την παιδεία των λαών της Ευρώπης πρέπει να εκλείψει η «ιστορία του μίσους», χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η απαραίτητη «ιστορική μνήμη» κάθε λαού θα καταλήξει σε «ιστορική λήθη».

Με λίγα λόγια, η παιδεία μας -καθώς και η παιδεία των άλλων ευρωπαϊκών χωρών πρέπει να διαχύσει σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα και στο πεδίο της αγωγής των αυριανών Ευρωπαίων πολιτών τη λεγόμενη ευρωπαϊκή διάσταση. Πρέπει επίσης να διευκολύνει και να αξιοποιήσει μεταξύ των λαών της Ευρώπης τη διακίνηση των ιδεών, των προβληματισμών και των εμπειριών στην παιδεία και τον πολιτισμό, ώστε ό,τι ονομάζεται Ενωμένη Ευρώπη να πραγματωθεί βαθμιδόν στο πιο απαιτητικό και ουσιαστικό επίπεδο, το επίπεδο της παιδείας και το συνειδησιακό επίπεδο.

Κι όλα αυτά χωρίς η παιδεία να αποβεί εις βάρος της προσδιοριστικής για κάθε χώρα διάστασης: της εθνικής παιδείας και της καλλιέργειας εθνικής συνείδησης. Δεν χρειάζεται ούτε άλλωστε το επιτρέπει ο χώρος- να επιχειρηματολογήσει κανείς γιατί η εθνική παιδεία και η εθνική συνείδηση δε συγκρούονται αντιστοίχως προς την ευρωπαϊκή παιδεία και την ευρωπαϊκή συνείδηση. Η καλλιέργεια της γλώσσας, της παράδοσης, της θρησκείας, των δεσμών που συνέχουν συγχρονικά και διαχρονικά ένα έθνος, ο υγιής εθνισμός με μια λέξη, όχι μόνο δε συνιστά αντίφαση στο θεσμό της Ενωμένης Ευρώπης, αλλά αποτελεί προϋπόθεση υπάρξεώς του. Η υπέρβαση του εθνισμού κάθε χώρας-μέλους χάριν μιας Ενωμένης Ευρώπης δε σημαίνει και κατάλυση του εθνισμού, ως χωριστής και αυθύπαρκτης ιστορικής συνείδησης κάθε λαού. Αλλιώς η Ενωμένη Ευρώπη θα κατέληγε να είναι «σφουγγάρι» στην ιστορία και τη συνείδηση κάθε εθνικής οντότητας».

Γ. Μπαμπινιώτης, «Η Πραγματικότητα της Ε.Ε.», Παιδεία, Εκπαίδευση και

Γλώσσα

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ο συγγραφέας του κειμένου II προσπαθεί να επηρεάσει τη σκέψη του αναγνώστη κάνοντας **επίκληση στη λογική του επιχειρηματολογώντας**. Αναλυτικότερα, στην πρώτη παράγραφο, στη θεματική πρόταση εκφράζει τη **θέση** πως το γεγονός ότι οι πολίτες που θα μορφώνονται στη σχολική μας εκπαίδευση θα ζήσουν σε μια Ευρώπη χωρίς σύνορα και γι' αυτό επιβάλλεται να γίνουν οι ανάλογες προβλέψεις στα σχολεία όλων των χωρών της Ένωσης. Μετά από αυτή τη γενική θέση παραθέτει **συγκεκριμένα μέτρα** που πρέπει να ληφθούν στα ευρωπαϊκά σχολεία, αναπτύσσοντας τη σκέψη του παραγωγικά («η καλύτερη γνωριμία των λαών μεταξύ τους ... ως δυτικοευρωπαϊκός πολιτισμός») και καταλήγει στο **συμπέρασμα** ότι η παιδεία των λαών της Ευρώπης θα εξαλείψει την ιστορία του μίσους, χωρίς να χάσουν οι λαοί την ιστορική τους μνήμη. Και στη δεύτερη παράγραφο επιχειρηματολογεί, καθώς υποστηρίζει πως η παιδεία όλων των λαών της Ευρώπης πρέπει να αποκτήσει ευρωπαϊκή διάσταση, ενώ θεωρεί αναγκαία τη διευκόλυνση της διακίνησης ιδεών και εμπειριών στην παιδεία και τον πολιτισμό, καταλήγοντας στο **συμπέρασμα** πως τότε ό,τι ονομάζεται Ενωμένη Ευρώπη θα υλοποιηθεί σταδιακά και σε συνειδησιακό επίπεδο. Στην τελευταία παράγραφο επιχειρηματολογεί και πάλι, εκφράζοντας τη θέση ότι η εθνική παιδεία και η εθνική συνείδηση δε συγκρούονται με την ευρωπαϊκή παιδεία και την ευρωπαϊκή συνείδηση. **Αιτιολογεί** τη θέση του υποστηρίζοντας πως όσα στοιχεία συνδέουν τα μέλη ενός έθνους, όπως η γλώσσα, η παράδοση και η θρησκεία, δηλαδή ο υγιής εθνισμός, όχι μόνο δε συγκρούονται με το θεσμό της Ενωμένης Ευρώπης, αλλά αποτελούν προϋπόθεση υπάρξεώς του.

Συνοπτική παράθεση των τρόπων και των μέσων πειθούς

Τρόποι/ στρατηγικές πειθούς	Μέσα πειθούς
1.Επίκληση στη λογική	Επιχειρήματα, τεκμήρια
2. Επίκληση στο συναίσθημα	Περιγραφή, αφήγηση, χιούμορ, ειρωνεία, λέξεις με ηθική διάσταση, συγκινησιακά φορτισμένος λόγος
3. Επίκληση στο ήθος του πομπού	Θετικά σχόλια (με έμμεσο τρόπο)
4. Επίκληση στην αυθεντία	Απόψεις ειδικού/ μιας αυθεντίας
5. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου	Αποδοκιμαστικά σχόλια, αρνητικοί χαρακτηρισμοί
*Όταν ο πομπός κολακεύει το δέκτη, κάνει επίκληση στο ήθος του δέκτη, η οποία εντάσσεται στην επίκληση στο συναίσθημα.	

ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι μεταγλωσσικοί όροι δεν εξετάζονται αυτόνομα, αλλά χρησιμοποιούνται από τους μαθητές, για να βοηθηθούν στη σαφέστερη διατύπωση της απάντησής τους.